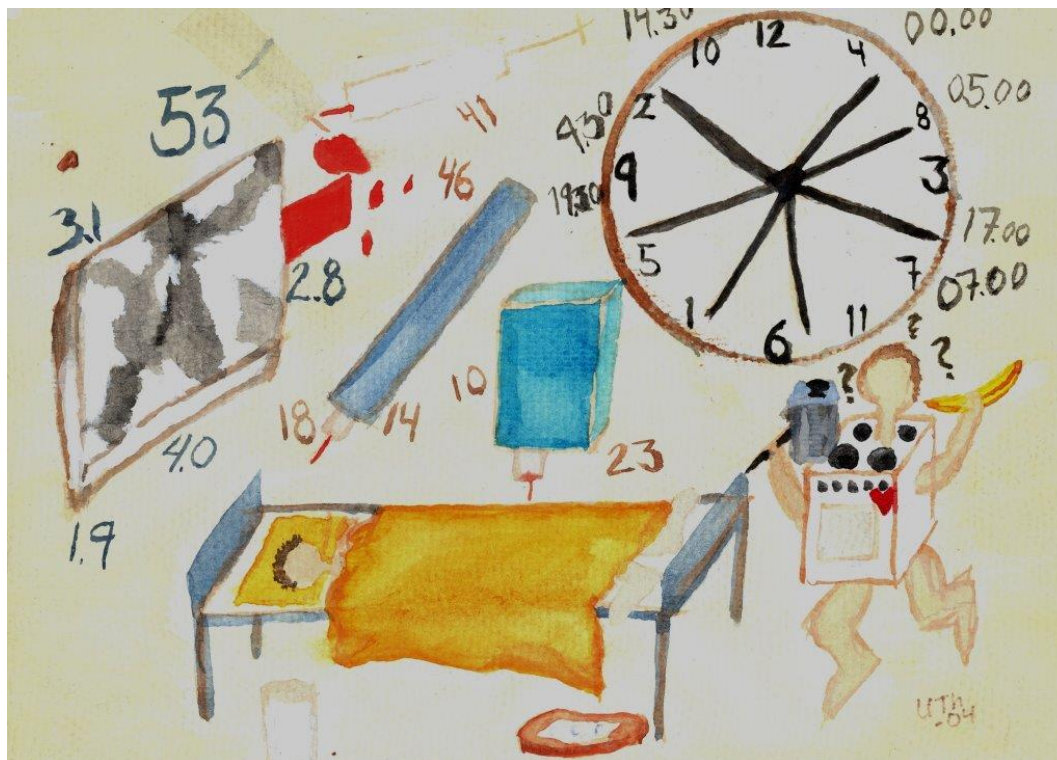

Neuropsykiatri och diabetes

- Hur märks det och vad gör du?

Charlotte Nylander
Barn- och Ungdomsläkare Sörmland

Vilka är ni?

Sjuksköterskor?

Undersköterskor?

Läkare?

Kuratorer?

Psykologer?

Lekterapeuter?

Personer med diabetes?

Anhöriga?

Lärare?

Andra?

Din patient

- Tänk på en patient du är orolig för
- Högt HbA1c?
- “Får inte till det”
- Socialt struligt

Upplägg

Neuropsykiatriska sjukdomar

ADHD

Autism

Kognitiva problem

Exekutiva funktioner

Tips

Psykiatriska sjukdomar och diabetes

- NP-sjukdomar vanligare, ffa 6 mån efter debut (Butwicka, Diabetes Care 2015)
- Psykiatrisk sjukdom 3 ggr vanligare 10 år efter debut (Northam, Diabetes Medicine 2005)
- Utagerande beteende vid debut kopplat till dålig metabol kontroll senare (Northam, Diabetes Medicine 2005)

Neuropsykiatriska problem

ESSENCE

Early

Symptomatic

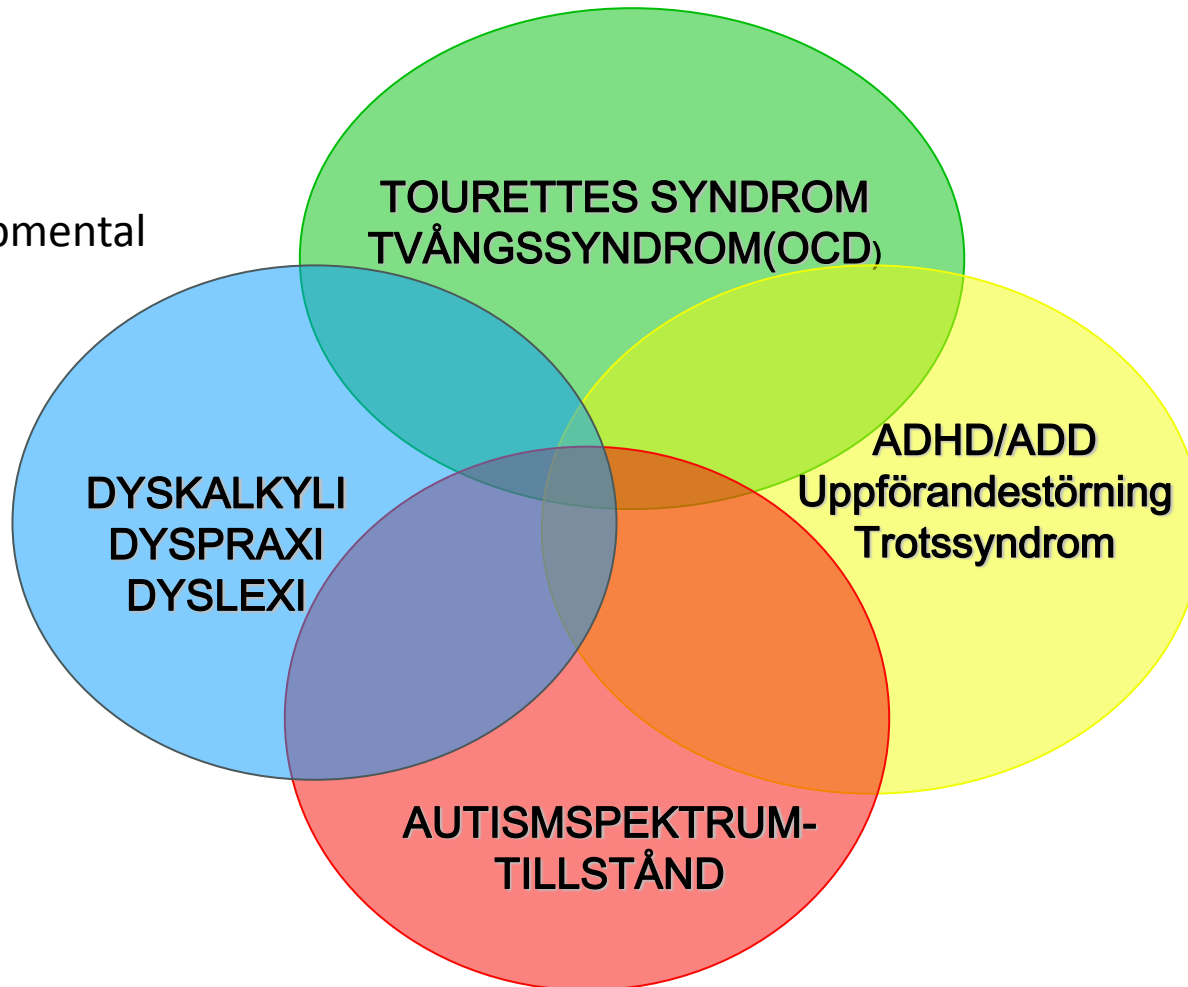
Syndromes

Eliciting

Neurodevelopmental

Clinical

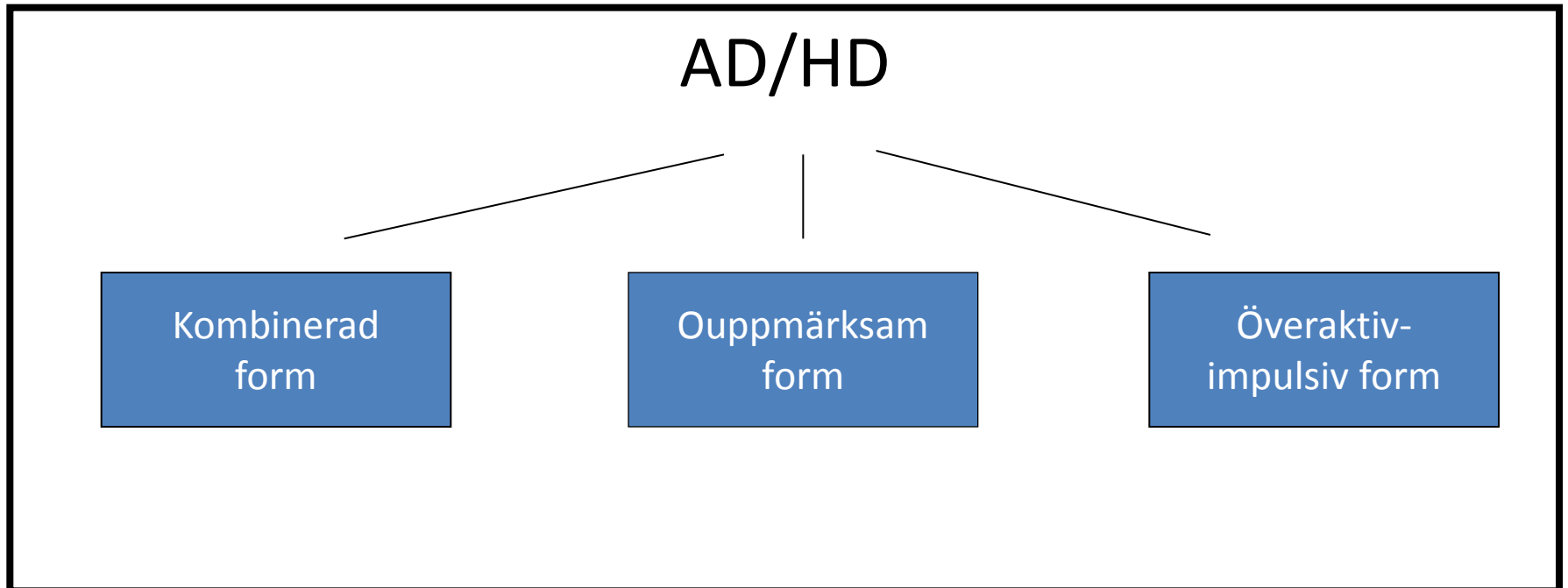
Examinations

ADHD definition

- Problem med **uppmärksamhet** och/eller **överaktivitet och impulsivitet**
- Symtomen finns i olika miljöer
- Startat före 12 års ålder, DSM-5
- Kvarstår över tid
- Inverkan på individens sociala liv, skolgång eller arbete – funktionsnedsättning.
- Prevalens 3-5%

ADHD - subtyper

Men det finns också starka sidor!

Öppna och positiva

Fulla av energi

Snabbtänkta

Skojfriska

Autism

- Autism innebär funktionsnedsättande svårigheter i med:
 - **Kommunikation och socialt samspel**
 - **Beteende och perception**
- Stora variationer → autismspektrum
- Ofta förenat men utvecklingsstörning, epilepsi, syn-, hörselnedsättning, motorikproblem
- Prevalens ca 1%

Upplägg

Neuropsykiatriska sjukdomar

ADHD

Autism

Kognitiva problem

Exekutiva funktioner

Tips

Neurocognitive Consequences of Diabetes

Christopher M. Ryan
University of California, San Francisco

Eelco van Duinkerken
Pontifícia Universidade Católica and VU University
Medical Center

Caterina Rosano
University of Pittsburgh

Mild cognitive dysfunction is a well-established complication of diabetes and its management, although large numbers of psychologists and health professionals may be unaware of its existence, clinical implications, and etiology. Drawing on results from key studies,

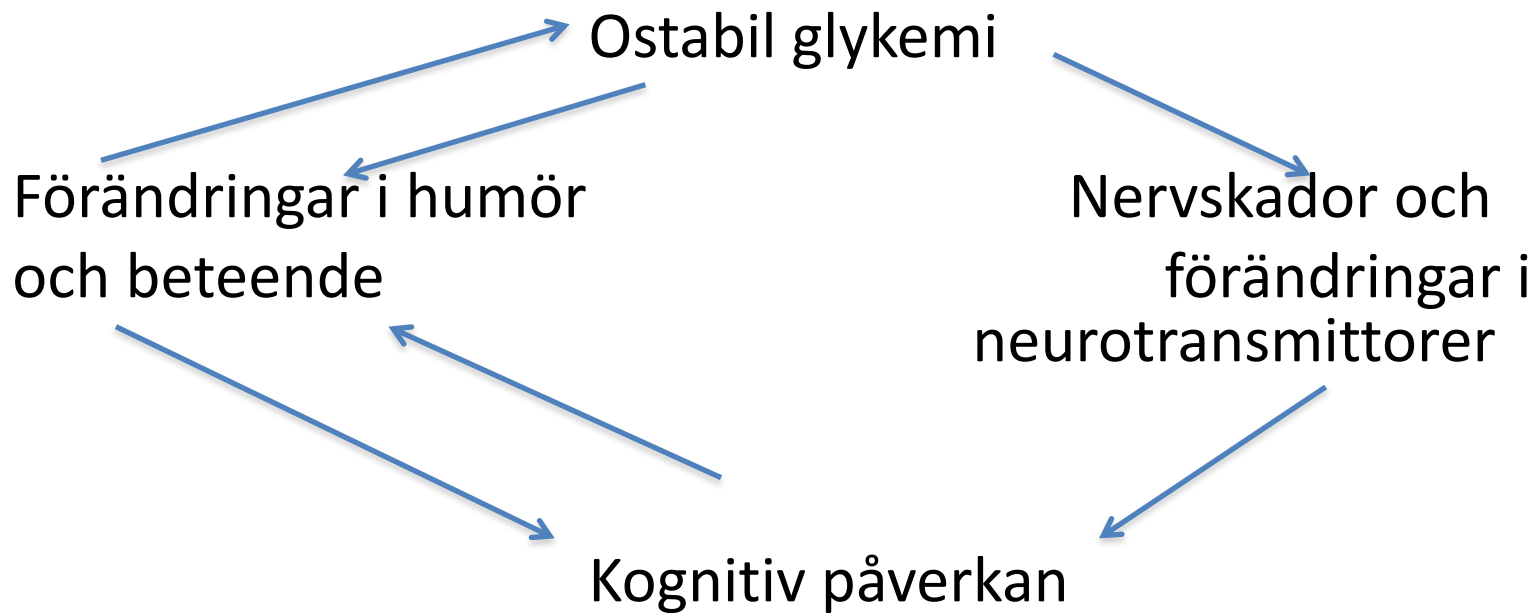
Kognition och diabetes

- Kognition = mentala processer som berör kunskap, tänkande och information
- Kognitiva problem 5 ggr vanligare (Nunley, Diabetes Care 2015)
- Milda kognitiva besvär:
 - Verbal- och total IQ (Northam, Diabetes Care 2009)
 - Intelligens, uppmärksamhet, hastighet, långtidsminne, exekutiva funktioner (Northam, Diabetes Care 2001)

Kognition och diabetes

- Kopplat till tidig debut (<6-7 åå)
- Hyperglykemi? (Jacobson, the New England J o Medicine 2007)
- Hypoglykemier? (Lin, Diabetes Care 2014)
- Diathesisteorin? (Ryan, Pediatric Diabetes 2006)
- Glukosvariabilitet?

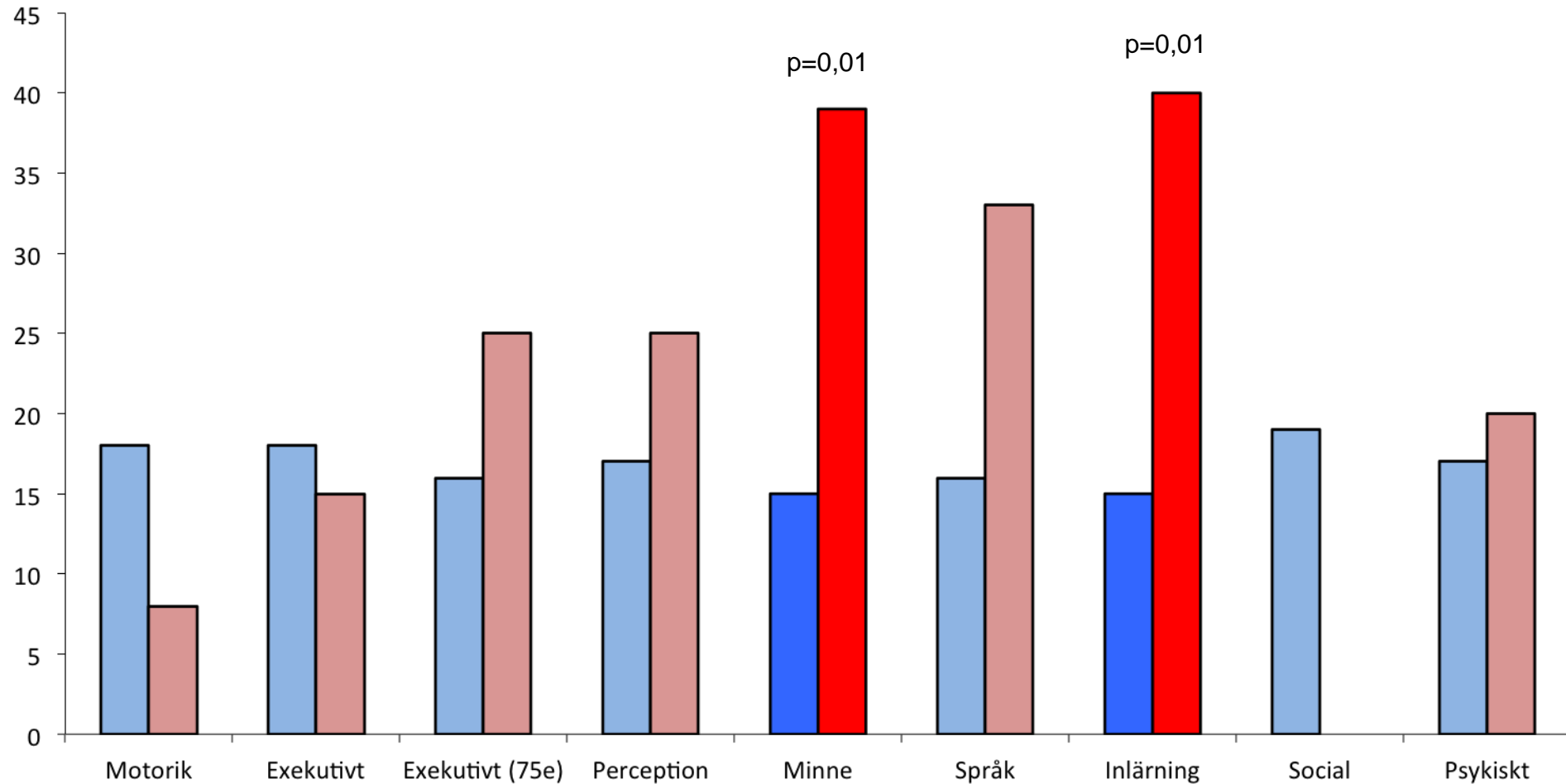
“A neurobehavioural prepetuating cycle of metabolic instability”

Ferguson Cameron

Neuropsykiatriska problem och högt HbA1c bland barn med diabetes

% HbA1c >8

Neuropsykiatriska problem bland 12-16 år gamla ungdomar med diabetes

Domän	HbA1c ≤8.0% n (%)	HbA1c >8.0% n (%)	OR (95% CI)	Justerat OR* (95% CI)
Exekutiva funktioner (ovan 75e percentilen)	16 (20)	9 (38)	2,4 (0,9-6,5)	3,1 (1,1-9,1)
Minne	6 (8)	5 (21)	3,3 (0,9-11,8)	5,0 (1,2-20,1)
Inläring	8 (10)	7 (29)	3,7 (1,2-11,6)	5,0 (1,5-17,2)

* Justerat för kön, debut < 6 års ålder och duration >5 år

Upplägg

Neuropsykiatriska sjukdomar

ADHD

Autism

Kognitiva problem

Exekutiva funktioner

Tips

Exekutiva funktioner

Hjärnans centralstyrning av tankar och beteenden
(Stuss, Psych Research, 2000)

Uppfatta situationer och information, uppmärksamhet

Planera, organisera och styra sig själv

Komma igång

Genomföra/Få saker och ting gjorda

Hålla tråden

Anpassa aktivitetsnivån, bara “på eller av”

Reflektera/inre dialog

Ändra plan

Avsluta

Exekutiva funktionsproblem

Spektrum:

Milda problem

Svåra problem
= ADHD

Också vid autism, utvecklingsstörning,
depression osv

Vanligt med komorbiditet

Associerade problem

Nedsatt arbetsminne

Språkstörning

-många missförstånd

Störd tidsuppfattning

Reglering av känslor

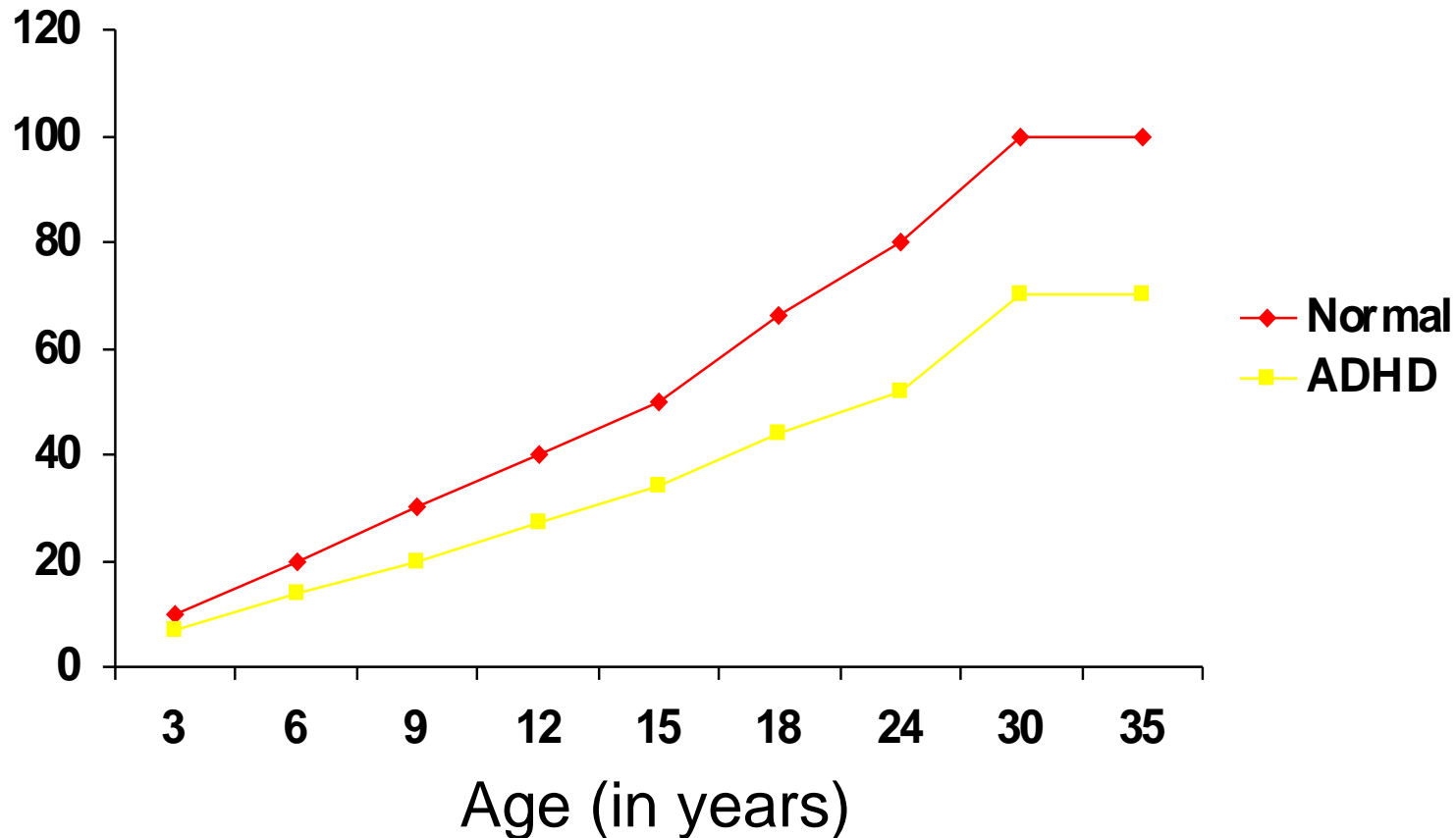
Nedreglering av belöningssystemet

Development of Self-Control

Hypothetical Growth Curve – 30% Delay (Barkley)

% adult level

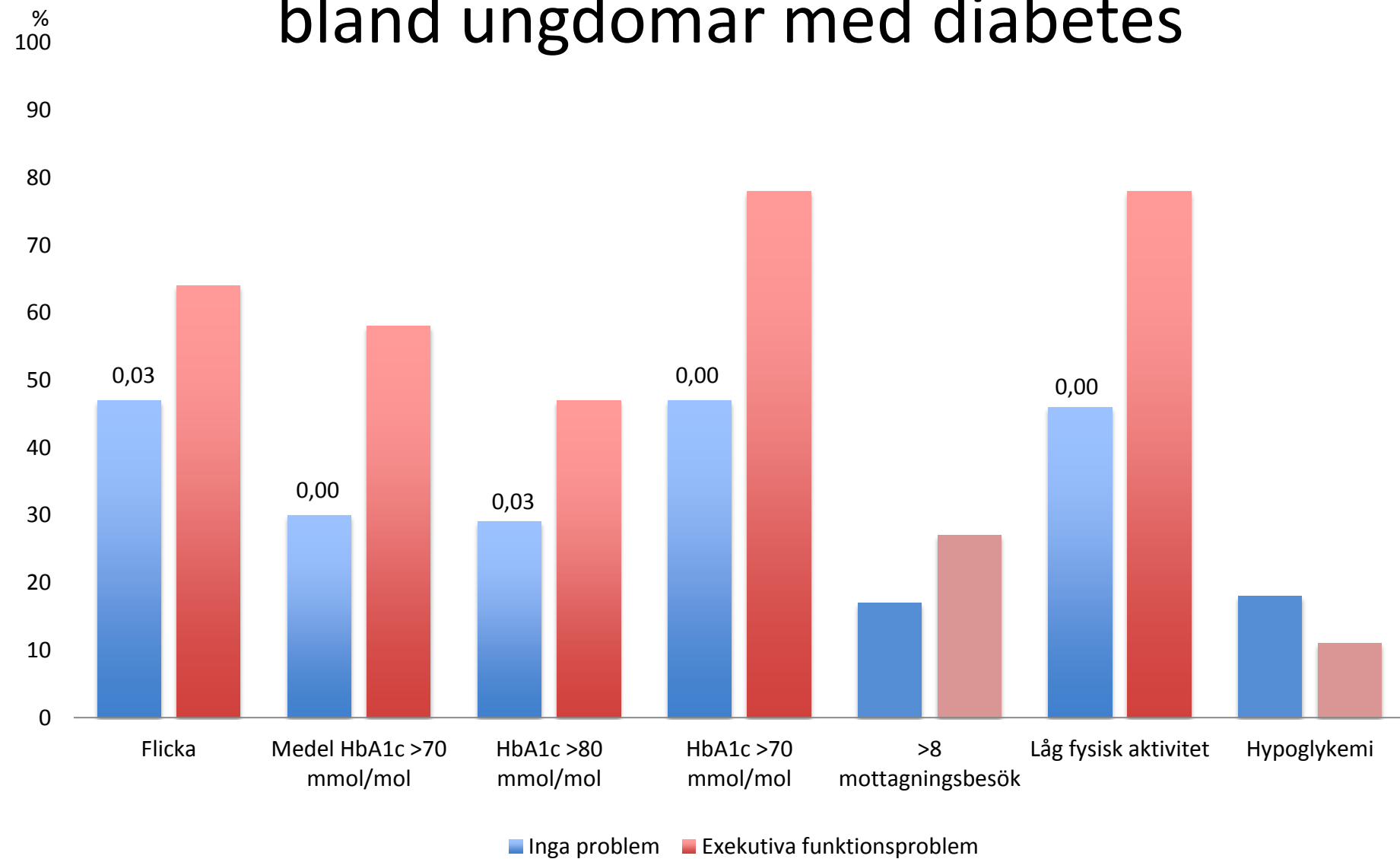
Exekutiva funktionsproblem

30%-regeln → Många misslyckanden, pga överkrav

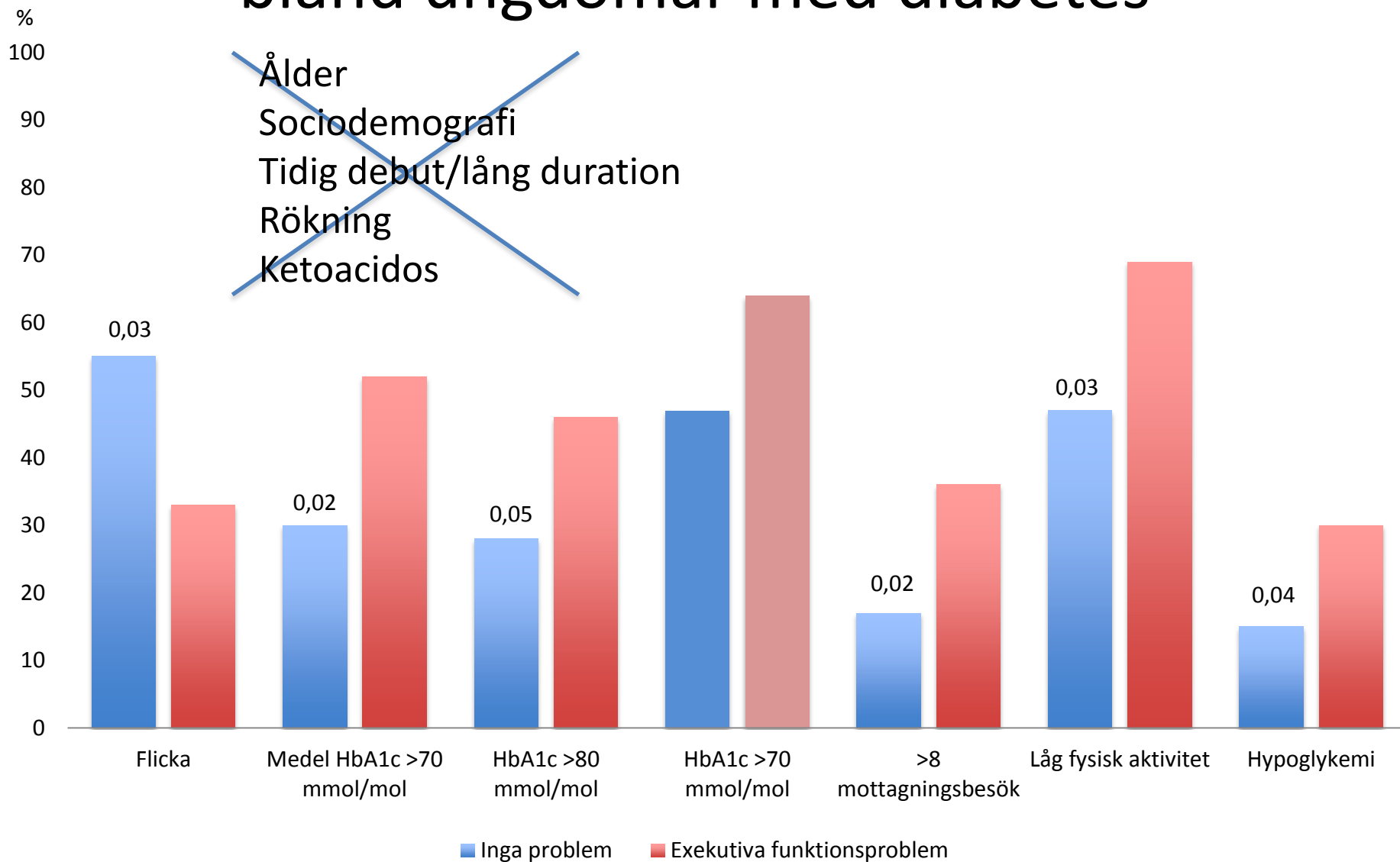
Kopplat till riskbeteenden och svårigheter med ekonomin

Betydelsen av exekutiva funktionsproblem bland ungdomar med diabetes

Betydelsen av exekutiva funktionsproblem bland ungdomar med diabetes

Exekutiva problem

- Flickor
- Högt HbA1c
- Låg fysisk aktivitet

Upplägg

Neuropsykiatriska sjukdomar

ADHD

Autism

Kognitiva problem

Exekutiva funktioner

Tips

Tips, mottagningsbesöket:

Frekvent kontakt.

Kallas!

Kallelsens utformning: Viktigaste först.
Kort och koncis.

Påminnelse om tid, t.ex. via sms

Tips, mottagningsbesöket:

Struktur:

- Agenda och röd tråd.
- Viktigaste först.
- Ej för långt.

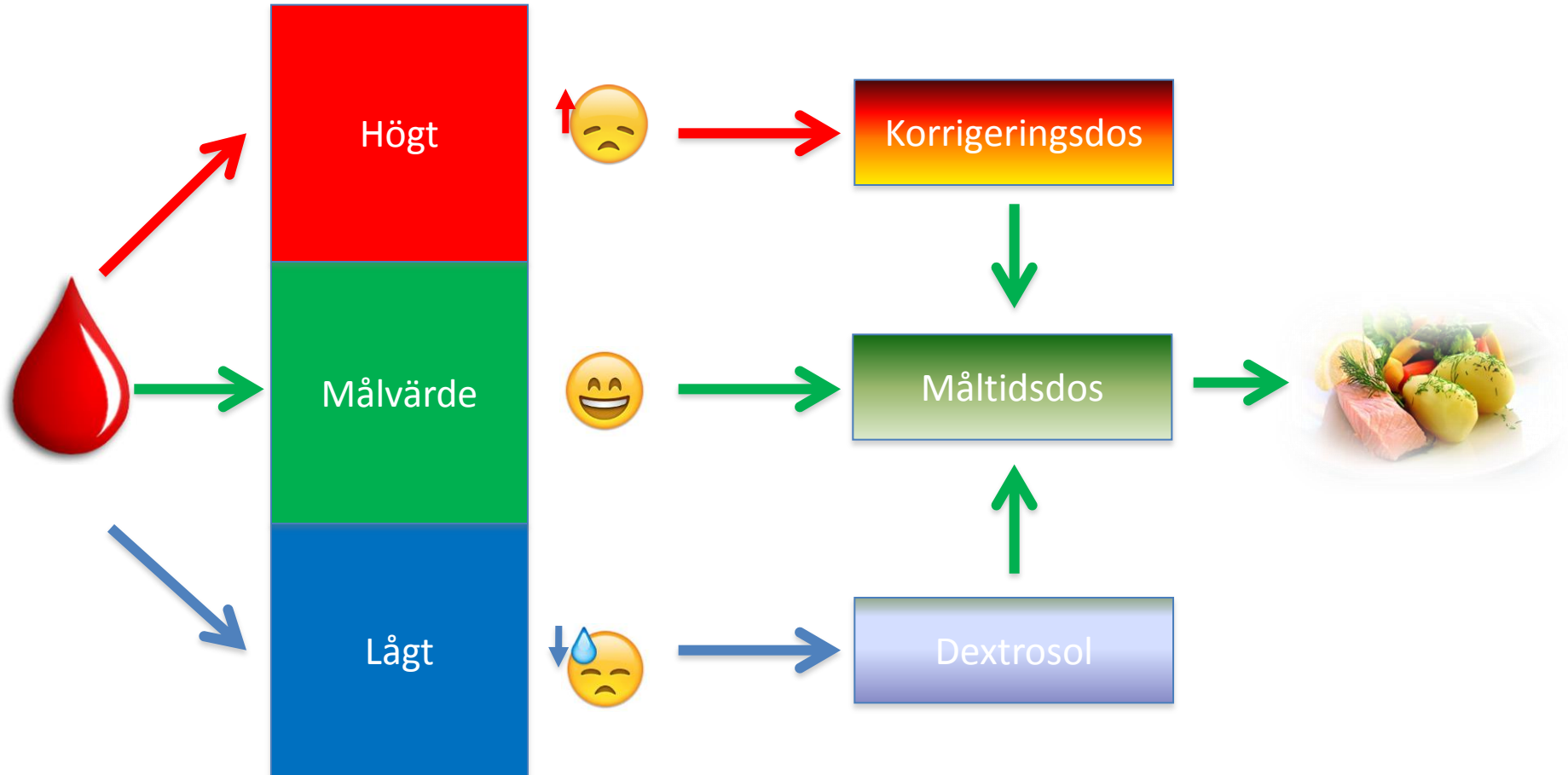

Undvik störande moment och ljud.

Uppmuntra och förstärk det positiva.

Sammanfattning på slutet, gärna visuella hjälpmedel.

Före måltid

Tips, egenvården:

Anpassa till funktionsnivån:

- Tänk på 30%-regeln.
- Förenkla behandlingsregimen

Praktisk inlärning:

- Kontrollera BS vid mottagningsbesök.
- Resonera och agera utifrån resultatet.
- Undvik komplicerade teoretiska resonemang och valsituationer.

Tips, egenvården:

Rimliga och tydliga mål och delmål

Belöningar

Teknik:

- CGM/FGM,
- Appar med snabb feedback och stöd åt minnet.

Tips, egenvården:

Involvera nätverket: Familj och vänner

Överrenskomna påminnelser

Arbetsterapeut för hjälp med rutiner i vardagen

Gruppträffar

Fysisk aktivitet

Omstart vb. Samverkan...

Tips, SDQ:

Styrkor och svårigheter (SDQ-Sve)

S 11-17

Kryssa för något av "Stämmer inte", "Stämmer delvis" eller "Stämmer helt" för varje fråga. Sätt bara ett kryss för varje fråga och försök att besvara alla frågor. Frågorna gäller hur du har haft det de senaste 6 månaderna.

Ditt namn

Pojke/Flicka

Födelsedatum

	Stämmer inte	Stämmer delvis	Stämmer helt
Jag försöker vara vänlig mot andra. Jag bryr mig om deras känslor	☐	☐	☐
Jag är rastlös. Jag kan inte vara stilla länge	☐	☐	☐
Jag har ofta huvudvärk, ont i magen eller illamående	☐	☐	☐
Jag delar ofta med mig till andra (t ex godis, spel, pennor)	☐	☐	☐
Jag blir mycket arg och tappar ofta humöret	☐	☐	☐
Jag är ofta för mig själv. Jag gör oftast saker ensam	☐	☐	☐
Jag gör oftast som jag blir tillsagd	☐	☐	☐
Jag oroar mig mycket	☐	☐	☐
Jag är hjälpsam om någon är ledsen, upprörd eller känner sig dålig	☐	☐	☐
Jag har svårt att sitta stilla, jag vill jämt röra och vrida på mig	☐	☐	☐
Jag har en eller flera kompisar	☐	☐	☐
Jag slåss eller bråkar mycket. Jag kan tvinga andra att göra som jag vill	☐	☐	☐
Jag är ofta ledsen, nedstämd eller gråtfärdig	☐	☐	☐
Jämnåriga verkar gilla mig för det mesta	☐	☐	☐
Jag har svårt att koncentrera mig, jag är lättstörd	☐	☐	☐
Jag blir nervös i nya situationer. Jag blir lätt osäker	☐	☐	☐
Jag är snäll mot yngre barn	☐	☐	☐
Jag blir ofta anklagad för att ljuga eller fuska	☐	☐	☐
Andra barn eller ungdomar retar eller mobbar mig	☐	☐	☐
Jag ställer ofta upp och hjälper andra (föräldrar, lärare, andra barn)	☐	☐	☐
Jag tänker mig för innan jag gör olika saker	☐	☐	☐
Jag tar saker som inte tillhör mig, t ex från skolan eller andra ställen	☐	☐	☐
Jag kommer bättre överens med vuxna än med jämnåriga	☐	☐	☐
Jag är rädd för mycket, jag är lättskräm	☐	☐	☐
Jag kan koncentrera mig, göra klart det jag arbetar med	☐	☐	☐

Har du andra kommentarer eller bekymmer du vill ta upp?

Tycker du att du har svårigheter med något av följande: dina känslor, din koncentrationsförmåga, ditt beteende, eller med att komma överens och umgås med andra människor?

Nej	Ja, små svårigheter	Ja, klara svårigheter	Ja, allvariga svårigheter
☐	☐	☐	☐

Om du svarade "Ja", fortsätt med de följande frågorna:

• Hur länge har svårigheterna funnits?

Mindre än 1 månad	1-5 månader	6-12 månader	Mer än 1 år
☐	☐	☐	☐

• Besväras eller oroas du av svårigheterna?

Inte alls	Bara lite	Ganska mycket	Väldigt mycket
☐	☐	☐	☐

• Stör svårigheterna ditt vardagsliv inom följande områden?

	Inte alls	Bara lite	Ganska mycket	Väldigt mycket
HEMMA /I FAMILJEN	☐	☐	☐	☐
MED KAMRATER	☐	☐	☐	☐
I SKOLARBETET	☐	☐	☐	☐
VID FRITIDSAKTIVITETER	☐	☐	☐	☐

• Tror du att svårigheterna blir jobbiga för människor omkring dig (familj, vänner, lärare etc.)?

Inte alls	Bara lite	Ganska mycket	Väldigt mycket
☐	☐	☐	☐

Din underskrift

Datum

<http://www.sdqinfo.org>

Din patient

- Tänk på din patient igen
- Hur går det för den?
- Kan du göra på något annat sätt nu?

Tack!

